

Armenian Synaxarion, May 5: Vardeni. PO 21 395-396, text and FT at <http://bit.ly/1ESQQ9B>. Notes and ET here by Adam Carter McCollum.

Յայսմ աւուր տօն է աղախնոյն Աստուծոյ Վարդենայ:

տօն, -ից feast, celebration | աղախին, -խնոյ, -նաց maidservant, female slave

Աղախինն Քրիստոսի եւ կոյս կրօնաւորն Վարդենի նստելով ի յարկս իւր լռութեամբ եւ մեծաւ ճգնութեամբ հոգայր զհոգի իւր պահօք եւ աղօթիւք եւ տքնութեամբ:

կոյս, կուսից virgin | կրօնաւոր monk, cenobite | նստելով inf.instr նստիմ, նստայ, նիստ to sit down, lodge, reside, dwell | արկ, -ից (app. ≈ home; cf. արկանեմ to throw, spread) | լռութիւն silence, tranquility | ճգնութիւն austerity, asceticism, penitence, mortification | հոգայր impf 3sg հոգամ, -ացայ/-ացի to take care of, preserve, mind | պահք, -հոց fast(ing) | աղօթ, -թից prayer | տքնութիւն wakefulness, vigilance, watch

Նա եւ ի ձեռագործէն իւրմէ բազում ողորմութիւն առնէր առ կարօտեալս:

ողորմութիւն charity, alms, mercy | առնէր impf 3sg առնեմ, արարի to do | կարօտեալ poor, needy

Այլ որ ի սկզբանէ թշնամի է արդարութեան հակառակն սատանայ ոչ ժուժեաց ընդ այնպիսի աստուածահանոյ վարս, յարոյց ի վերայ նորա փորձութիւն, եւ ընկէց յերիտասարդ մի դիւական տոփութեան փափաք եւ սիրէր զանարատ կոյսն Վարդենի:

թշնամի, -մույ, -մեաց enemy, foe | արդարութիւն justice, equity, uprightness | հակառակ, -աց adversary, hostile, opponent | ժուժեաց aor 3sg ժուժեմ, -եցի to tolerate | աստուածահանոյ god-pleasing | վարք, -րուց life, conduct, behavior | յարոյց aor 3sg յարուցանեմ, -ուցի to raise up (caus./factit. of յառնեմ յարեայ to rise, get up; on such verbs see Meillet, *Altarm. Elementarbuch*, § 109) | փորձութիւն temptation | ընկէց (= ընկեաց) aor 3sg ընկենում, -եցի to throw, cast, put | երիտասարդ, -աց young man | դիւական diabolic, demonic (< դեւ, դիւաց demon, devil, spirit;

cf. Geo ᠘᠔᠓᠐, Syr *daywā*; all from Iranian, cf. MP *dēw* demon, devil; NB also *dēwānag* demonic) | տոփութիւն lust, burning desire | փափաք, -անք desire, wish, longing | սիրէր impf 3sg սիրեմ, -եցի to love | անարատ immaculate, innocent, pure

Եւ յորժամ ելանէր ի տանէն զի երթիցէ յեկեղեցին ի քանապարհին յոյժ նեղէր զնա եւ խօսէր ընդ նմա բանս փափաքանաց.

ելանէր impf 3sg ելանեմ, ելի to go out, go forth | տանէ abl.sg տուն, տանց house | երթիցէ aor subj 3sg երթամ, չոգայ to go (this verb is suppletive only in the aor ind, not subj; see Meillet, § 177b) | քանապարհ, -աց way, road, street | յոյժ very, much, considerably | նեղէր impf 3sg նեղեմ, -եցի to press, trouble, annoy, harass | խօսէր impf 3sg խօսիմ, -եցայ to speak, talk | փափաքան of desire, of longing (< փափաք, see above)

Եւ յէր պատգամաւորս բազում խոստմամբ, այսպէս առնէր ի բազում աւուրս:

յէր impf 3sg յղեմ, -եցի to send, dispatch | պատգամաւոր messenger | խոստումն promise, offer, declaration | այսպէս thus, so, in this manner | աւր, աւուրց day

Եւ ի միում աւուր երանելի կոյսն առաքեաց զաղախինն իւր եւ կոչեաց զերիտասարդն ի տուն իւր. եւ նա խնդայր եւ երթայր ուրախութեամբ, կարծէր եթէ հասցէ ցանկութեանն իւրում:

միում dat/loc.sg մի one | աւուր gen/dat/loc.sg աւր day | երանելի blessed | առաքեաց aor 3sg առաքեմ, -եցի to send, dispatch | կոչեաց aor 3sg կոչեմ, -եցի to call, invite | խնդայր impf 3sg խնդամ, -ացի to rejoice | երթայր impf 3sg երթամ, չոգայ to go | ուրախութիւն rejoicing, joy, pleasure | կարծէր impf 3sg կարծեմ, -եցի to believe, think | հասցէ aor subj 3sg հասանեմ, հասի to reach, arrive | ցանկութիւն desire, pleasure, lust

Եւ յորժամ եկն Վարդենի նստեալ էր յոստայնն իւր եւ գործէր, եւ ասէ ցայրն.

եկն aor 3sg գամ, եկի to come | ոստայն, -ից texture, web, weft (weaving) | գործէր impf 3sg գործեմ, -եցի to work, make, do, fashion | ասէ pres 3sg ասեմ, ասացի to say

Բարի եկիր տէր եղբայր. ընդէ՞ր նեղես զիս եւ չտաս թոյլ երթալ յեկեղեցին ի տանէս իմէ:

եկիր aor 2sg գամ, եկի to come | ընդէ՞ր why? | նեղես pres 2sg նեղեմ, -եցի to press, trouble, annoy, harass | չտաս neg չ- + տաս pres 2sg տամ, ետու to give grant | թոյլ տամ to give leave, permit

Ասէ զնա այրն. Յոյժ ցանկամ քեզ, եւ յորժամ հայիմ ի քեզ՝ ցանկութիւնն որպէս հուր բորբոքի ի սիրտս:

ցանկամ, -ացայ to desire, long for, covet | հայիմ, -եցայ to see, look upon | բորբոք heat, fervor | սիրտ, սրտից heart

Ասէ կոյսն. Եւ զի՞նչ բարի տեսանես յիս՝ զի այնչապի սիրես զիս:

տեսանես pres 2sg տեսանեմ, տեսի to see | այնչապ so much | սիրես pres 2sg սիրեմ, -եցի to love

Եւ ասէ այրն. Աչք քո գայթակղեցուցանեն զիս եւ բորբոքիմ ցանկալ քեզ:

աչք, աչաց eyes (pl. tantum) | գայթակղեցուցանեն pres 3pl գայթակղեցուցանեմ, -ուցի to trip, cause to stumble (caus./factit. of գայթագղիմ/գայթակղիմ to stumble) | բորբոքիմ pres pass 1sg բորբոքեմ, -եցի to kindle, heat, burn

Եւ յորժամ լուաւ Վարդենի եթէ աչքն խաբեն զերիտասարդն, մինչդեռ ի ձեռին ունէր զբարաբն ոստայնին՝ եհար զաչսն իւր եւ կուրացոյց զերկոսեանն, եւ հեղան իբրեւ զջուր երկու բիբք աչացն, եւ անկաւ ի վերայ երեսացն:

լուաւ aor 3sg լսեմ, լուայ to hear | խաբեն pres 3pl խաբեմ, -եցի to cheat, deceive, ensnare, mislead | մինչդեռ when, while | ունէր impf 3sg ունիմ, կալայ to have, hold | բարաբ shuttle | եհար aor 3sg հարկանեմ, հարի to beat, strike (also հարում, հարի) | կուրացոյց aor 3sg կուրացուցանեմ, կուրացուցի to blind (caus./factit. of կուրանամ, -ացի to b/c blind) | երկոսեան acc of երկոքեան both (cf. Meillet, § 81) | հեղան aor m/p 3pl հեղում, հեղի to pour | բիբ, բբի, բբաց pupil (cf. Syr *bābtā*) | անկաւ aor 3sg անկանիմ, անկայ to fall | երես, -ի, երեսք, երեսաց face

Եւ տեսեալ երիտասարդին զոր արար երանելի կոյսն վասն իւր՝
զակի հարաւ եւ զղջացաւ ի միտս իւր, հրաժարեաց եւ գնաց առ
անապատաւոր ծերսն եւ եղեւ ընտիր կրօնաւոր հահոյ Քրիստոսի:

տեսեալ ptcp տեսանեմ, տեսի to see | արար aor 3sg առնեմ,
արարի to do | ահ, ահից fear, terror | հարաւ aor m/p 3sg հարկա-
նեմ, հարի to beat, strike (also հարում, հարի) | զղջացաւ aor
m/p 3sg զղջամ, -ացի to repent | միտ, մտի, զմտաւ, միտք,
մտաց, մտօք mind, intellect, understanding | հրաժարեաց aor
3sg հրաժարեմ, -եցի to renounce, abstain, desist | գնաց aor 3sg
գնամ, գնացի to go | անապատաւոր solitary, hermit, anchorite
(< անապատ, -ից/-աց desert) | ծեր, -ոց old, aged, elder | եղեւ
aor 3sg եղանիմ to become | ընտիր, ընտրոց/ընտրից worthy,
fine, good | հահոյ, ից agreeable, pleasant; grateful

Իսկ երանելի կոյսն Վարդենի՝ խաւարեալ աչօք՝ այնչափ խիստ
կրօնաւորութեամբ հահոյ եղեւ Աստուծոյ մինչ զի զմահ նորա
հրեշտակ Աստուծոյ ազդեաց հարցն յանապատի, զոր երթեալ թա-
ղեցին ի տապանի սաղմոսիւք եւ օրհնութեամբ:

խաւարեալ ptcp (here w/ pass sense) խաւարեմ, -եցի to blind |
խիստ, խստից/խստաց hard, severe, strict, austere | կրօնաւոր-
ութիւն monastic life, religion, piety | մահ, -ուց death | հրեշտակ,
-աց angel (cf. Man.Parth *frēstag*, MP *frēstak* [NP *firišta*]: apostle, mes-
senger, angel) | ազդեաց aor 3sg ազդեմ, -եցի to announce; influ-
ence | հարց gen/dat/abl.pl հայր father | թաղեցին aor 3pl թաղեմ,
-եցի to bury | տապան, -աց large box, coffin, tomb (also Noah's
ark) | օրհնութիւն blessing, benediction, hymn, eulogy

Եւ բազում սքանչելիք եղեն յաւուր հանգստեան նորա:

սքանչելի admirable, wonderful, astonishing, miraculous | եղեն aor
3pl եղանիմ to become | հանգիստ, հանգստեան repose

On this day is the feast of God's maidservant Vardeni.

The maidservant of Christ and the virgin nun Vardeni, by means of
dwelling at her home in silence and great asceticism was preserving
her soul with fasting, prayer, and wakefulness. From her handiwork
she also performed much charity for the poor. But the one who was a

foe from the beginning, Satan, hostile to uprightness, did not tolerate such a god-pleasing life: he raised up a temptation against her and put a demonic longing desire into a young man, and he was in love with Vardeni, the pure virgin. And when she would leave her house to go to church, he would harass her a lot on the road and express his desire to her. So he kept sending many messengers with a promise; this he did over several days. One day the blessed virgin dispatched her maidservant and invited the young man to her house, and he was very happy and started out in delight, thinking that he would fulfill his lust. When he had come, Vardeni was seated at work at her weaving, and she said to the man, "Welcome, sir, brother! Why do you harass me and not permit me to go from my home to church?" The man said to her, "I long for you deeply, and when I look upon you, this longing is like a fire burning in my heart!" The virgin said, "And what good thing do you see in me that you love me so much?" The man said, "Your eyes make me stumble, and longing for you is kindled in me." When Vardeni heard that her eyes had ensnared the young man, she was holding at the time in her hand the shuttle for her weaving: she struck her eyes and blinded them both. The two pupils of her eyes flowed like water, and she fell on her face. The young man, when he saw what the blessed virgin had done because of him, was struck with terror and repented in his mind: he renounced [the world] and went to the old men of the desert and became a worthy monk, pleasing to Christ. As for the blessed virgin Vardeni, with blinded eyes, she became pleasing to God with piety so severe that the angel of God announced her death to the fathers in the desert: they buried her in a tomb [or coffin] with psalms and a benediction, and many astonishing things happened on the day of her repose.